

Krama kulturplanen

Sedan årsskiftet har jag tillträtt som ordinarie hembygds-konsulent i DFHF. Dagsverket blir därmed en naturlig del av mina arbetsuppgifter så räkna med fler nyheter framöver om vad som pågår ute i medlemsföreningarna.

Att natur och kultur är sidor av samma mynt, är väl knappast någon nyhet. Ändå är det min erfarenhet att kultursektorn har en njuv inställning till samarbete med naturvärden. Det är synd, för i det rådande läget där naturvärden har betydligt mer resurser, är det just kulturen som har allt att vinna på ett närmande. På lokal nivå saknas tack och lov de vattentäta skotten. Ofta är föreningsmedlemmar aktiva inom så väl hembygdsföreningen som exempelvis Naturskyddsföreningens krets, och samverkar där efter.

DFHF:s styrelse har kritiskt följt landstingets arbete med att ta fram Dalarnas kulturplan. Nu när planen är tagen, så ska vi ta den till vårt bröst, läsa den grundligt och glädjas över med vilken emfas det offentliga uppmanas att hitta samarbeten med det civila samhället. Det är ju oss man talar om! Hembygdsrörelsen är stor, välorganiserad och vi finns i hela länet. Vi har dessutom vårt standar planterat i asfalten framför läns museet. Bättre rustad kan man inte vara, när man ska greppa vapnet. Så läs den hembygds-vänner, läs! ♦

Erk Arrhén, redaktör

Sommarspelet del 2

Gustav Vasa i Svärdsjö

I Svärdsjö fortsätter planeringen av ett krönikespel om Gustav Vasas äventyr i socknen. Dagsverket följer produktionen genom Satu Sundströms rapporter. Premiär 26 juli.

I Gustav Vasas krönika nedtecknad av Peder Svart 1559 står: "... till herr Jon i Svärdsjö, den ock med honom i Uppsala studerat hade. Där vort han ganska väl unfången, vilte sig där vid pass en vicke. Skyndade så herr Jon honom över daleskogen ..." Det är allt. Via muntliga berättelser, som byggts på, förts vidare och dokumenterats långt senare än 1520 då händelserna utspelades, har en flora av äventyr fått fäste i människors medvetande.

Produktionen tar form

I det spel som ska uppföras i Svärdsjö i juli och augusti finns det mesta med och kommenteras av den åldrade, värkbrutne Gustav. Spel-

och regissören Theresia Holmstedt Jensen, producenten Mikael Källman och jag själv, använder alla medel; möten, Facebook, telefon och texter. Den 20 januari hölls ett möte på Hedenborg och glädjande många, särskilt barn och ungdomar, slöt upp. Den 18 februari läser vi gemensamt manus, som sakkunnigt granskats av fackhistoriker.

Vasamiljöer i Svärdsjö

Isala lada blev nationalmonument redan 1668, liksom ladan i Rankhyttan och Ornäsloftet. Intill finns en storslagen minnessten i äldvalporfyr, på plats 1795. Beställare var Gustav III, som ville synliggöra sitt släktskap med Gustav I. Andra har nöjt sig

på en spira. Den ena skänkte Gustav Vasa när han blivit Sveriges kung 1523 och den andra Drottning Kristina, hans sonsdotter 1632. De tackade på så sätt Svärdsjöborna för hjälpen under flykten. Ladan, minnesstenen, kronorna är synnerligen handfast historia.

Och det finns mer. I Prostparken med Tolvmilaeler Sjumilaskogen, där de förföljande danskarna övertalades att vända om, finns Vasastenen av granit från trakten. Den restes 1920, under stark nationalromantisk påverkan, till 400-årsjubileet. Gustaf Ankarcrona ritade och ledde arbetet, som utfördes av entusiastiska ungdomar från trakten. Ornamenten högs av Svärdsjöskulptören Arvid Backlund. Av de insamlade medel, som blev över, kunde den nyligen bildade Svärdsjö Hembygdsförening köpa de första byggnaderna till Svärdsjö Gammelgård.

Här finns alltså på en förhållandevis liten yta en mängd hållpunkter till Sveriges historia från 1520 och framåt, där Vasaspelet och annan verksamhet på Gammelgården representerar vår tid. Kanske kan vi samordna med hembygdsföreningens *Järnets väg* och *Konst i Svärdsjö* och erbjuda Vasavandringar i den miljö som beskrivs ovan. Kulturpunkt Svärdsjö alltså! ♦

Svärdsjö. Isala lada omkr. 1896. Fotot visar det eldhärdade skogsområde som antändes av tåget år 1888, då 1000 ha skog nedbrändes. Foto: Dalarnas museum

platsen blir förstas Svärdsjö Gammelgård, som Svärdsjö Hembygdsförening generöst ställer till förfogande. Dessutom har samarbete etablerats med Studieförbundet. Engagemang hos boende i bygden är en annan viktig förutsättning. Vi som driver projektet, manusförfattaren

med att karva in årtal eller initialer i ladans åldriga timmer. Besökarna under 1700- och 1800-talen var ofta kringvandrande studenter, som följde kungen i spåren med historieboken som resehandbok.

Den som vet kan på Svärdsjö kyrkas tak se två guldkronor

Satu Sundström, Svärdsjö